

Veřejná správa a odpovědnost (17. 2. 2023)

NV307K Odpovědnost za škodu ve veřejné správě

Mgr. Tomáš Svoboda, Ph.D.

Osnova prezentace

- 1) *Pojem odpovědnost*
- 2) *Odpovědnost a veřejná správa*
- 3) *Odpovědnost za škodu*

1) Pojem odpovědnost

- **Pojem „odpovědnost“** – avšak různé významy/roviny:
  - V nejužším smyslu jako **sankce za porušení určitého pravidla** (typicky v právu – v sankčním pojetí odpovědnosti) – v angl. blízké pojmu ***liability***
  - V širším smyslu (typicky ve filozofii) jako **zodpovědnost, resp. obecná odpovědnost** – v angl. blízké pojmu ***responsibility***
  - Ale také (typicky v politice) **rovina obecného (z)odpovídání se za určitou činnost či přičitatelnost** (např. za výkon veřejné funkce) – v angl. blízké pojmu ***accountability***

1) Pojem odpovědnost

- Obdobně různé „**odpovědnostní systémy**“
  - V závislosti na tom, „co je porušováno“, typicky:
    - *1/ Morální odpovědnost*
    - *2/ Politická odpovědnost*
    - *3/ Právní odpovědnost*
  - Všechny se nějak projevují v kontextu veřejné správy (viz dále)

1) Pojem odpovědnost

□ Právní odpovědnost – dvě hlavní pojetí

□ *Retrospektivní*

- Odpovědnost = nepříznivý následek porušení právní povinnosti (sankce)
- Odpovědnost jako tzv. sekundární povinnost (až v případě porušení primární povinnosti)
- = **Důraz na sankci**

□ *Prospektivní*

- Odpovědnost = hrozba sankcí (již primární povinnost)
- Odpovědnost „za řádné chování“ (v tomto duchu nový občanský zákoník)
- = **Důraz na prevenci**

2) Odpovědnost a veřejná správa (VS)

- VS a (právní) odpovědnost, základní roviny
  - *Odpovědnost ve veřejné správě*
  - *Odpovědnost veřejné správy*

- **Odpovědnost ve VS**
  - Odpovědnost uplatňovaná VS (orgány VS) **vůči adresátům VS**
  - Typicky odpovědnost za správní delikt (*administrativní dozor*)

- **Odpovědnost VS**
  - VS jako organizace = **odpovědnost „článků“ ve struktuře VS**
  - VS jako činnost = **odpovědnost za správní činnost**

2) Odpovědnost a veřejná správa

- **Retrospektivní (sankční) pojetí odpovědnosti VS**
  - *Za akty veřejné správy* (sankce = zrušení, změny či sistace)
  - *Za správní delikty* (sankce = trest či opatření)
  - ***Za škodu/nemajetkovou újmu*** (sankce = povinnost nahradit/odčinit)

  - (Odpovědnost zaměstnanců VS, viz téma č. 5)

- **Prospektivní (prevenční) pojetí odpovědnosti VS**
  - Zejména povinnost **výkonu VS v souladu s právem** (*zásada legality*)
  - A také s **dalšími požadavky** (viz *princip dobré správy* dále)

  - (Povinnosti zaměstnanců, viz téma č. 5)

2) Odpovědnost a veřejná správa

- Odpovědnost VS za správní delikt, aktuálně např.:
  - *Úřad pro ochranu osobních údajů (ÚOOÚ) prověřuje, na jakém právním základě předalo ministerstvo vnitra České poště adresy lidí, kterým následně jejím prostřednictvím rozeslalo roušky na ochranu proti šíření koronaviru. V této souvislosti se přitom už jeden prohřešek týkající se distribuce ochranných prostředků objevil. Podle Státního ústavu pro kontrolu léčiv (SÚKL) porušila pošta zákon, když roušky vybalila.*
  - 24. 9. 2020 – Novinky
  - <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/diletantska-distribuce-statnich-rousek-urad-zajima-jak-posta-ziskala-osobni-udaje-senioru-40337371>

2) Odpovědnost a veřejná správa

□ Odpovědnost VS za správní delikt, aktuálně např.:

□ *Krajský soud v Brně ve středu potvrdil pokutu 550 milionů korun, kterou v roce 2021 vyměřil ministerstvu obrany Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (ÚOHS) za chyby v tendru na armádní vrtulníky. Řekl to mluvčí ÚOHS Martin Švanda. Mimořádnou výši pokuty ovlivnila cena zakázky. Ministerstvo může ještě podat kasační stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu.*

□ 15. 3. 2023 – iROZHLAS

□ https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/krajsky-soud-brno-pokuta-tendr-armada-vrtulniky_2302151336_ale

2) Odpovědnost a veřejná správa

□ VS a odpovědnost za škodu

□ Různé přístupy v různých právních řádech

□ V **domácím právu** platí, že jde-li o:

a) tzv. **nevrchnostenskou správu**, subjekt VS odpovídá v režimu **soukromoprávní odpovědnosti za škodu**

b) tzv. **vrchnostenskou správu**, odpovídá ve zvláštním režimu **odpovědnosti za škodu při výkonu veřejné moci**

□ „*Správní úřady jsou povolány ke všem způsobům statní činnosti: vydávají abstraktní nařízení (sekundární zákonodárství), nalézají a tvoří právo (rozhodují správní spory, vydávají trestní nálezy, udílejí, obmezují a ruší práva), ale **vyvíjejí rozsáhlou činnost nevrchnostenskou: stavějí a provozují veřejné nemocnice, školy, zřizují a udržují veřejné komunikace atd.***“ J. HOETZEL, Československé správní právo, 1937

3) Odpovědnost za škodu

□ Základní charakteristika

□ **Soukromoprávní institut** (obecná úprava v *občanském zákoníku*)

□ Obecné východisko = **Každý si nese škodu sám**

□ Avšak pokud škoda vznikla porušením povinnosti někoho jiného, **odpovídá ten**

□ Odpovědnostní vztah: *poškozený – škůdce*

□ **Obecné předpoklady** vzniku odpovědnosti za škodu:

1/ Jednání škůdce

2/ Vznik škody

3/ Příčinná souvislost

4/ Protiprávnost

5/ Zavinění

□ (Dále podrobněji...)

3) Odpovědnost za škodu

□ 1/ Jednání škůdce

- Aktivní (jednání) i pasivní (opomenutí jednat)
- Také **přičítání odpovědnosti** za jednání jiné osoby (typicky zaměstnavatel, ale i stát apod.)

□ 2/ Vznik škody

- **Škoda** jako majetková újma (skutečná i ušlý zisk) – nahrazována
Způsob nahrazení = primárně restituce, sekundárně peněžní náhrada, prokazuje poškozený
- Obdobně také **nemajetkové újma** – z povahy pouze „odčiňována“
Způsob odčinění – finanční či nefinanční satisfakce, specifika prokazování
- Dále souhrnně jako „**škoda**“ (i v násl. prezentacích)

3) Odpovědnost za škodu

□ 3/ Příčinná souvislost

- Kauzalita mezi **vznikem škody a jednáním škůdce**
- Východiska, zejména: *conditio sine qua non* a *adekvátní příčinnost*
- Prokazuje poškozený (ale někdy obtížné...)

□ 4/ Protiprávnost

- Může plynout z celého právního řádu (včetně veřejného práva)
- Občanský zákoník identifikuje **způsobení škody porušením**:
  - *Dobrých mravů*
  - *Absolutního práva jiného*
  - *Ochranné normy*
  - *Smluvní povinnosti*
- Současně některé **okolnosti vylučující protiprávnost**

3) Odpovědnost za škodu

5/ Zavinění

- Vztah škůdce k jednání (měl a mohl jednat jinak)
- Rozlišovány **formy a stupně**:
  - 1) **Nedbalost** (nevědomá/vědomá, případně tzv. hrubá)
  - 2) **Úmysl** (nepřímý/přímý)
- Obecně vyvratitelná domněnka nedbalosti

- Neuplatňuje se v případě tzv. objektivní odpovědnosti
- (= Je předpokladem pouze **subjektivní odpovědnosti**)

3) Odpovědnost za škodu

□ **Funkce** odpovědnosti za škodu

- **1/ Reparace** (kompenzace, satisfakce)
- **2/ Prevence**
- **3/ Sankční funkce** (v kontinentálním kontextu jen velmi omezeně, avšak v *common law*)

Alex Jones ordered to pay \$473 million in punitive damages in Sandy Hook defamation case

Nov 10 (Reuters) - Conspiracy theorist Alex Jones must pay \$473 million in punitive damages for his defamatory claims about the 2012 Sandy Hook mass shooting, a Connecticut judge ruled on Thursday.

The ruling came a month after a jury in Waterbury, Connecticut, found that Jones and the parent company of his Infowars website must pay more than a dozen relatives of Sandy Hook victims nearly \$1 billion in compensatory damages for falsely claiming they were actors who staged the shooting as part of a government plot to seize Americans' guns.

<https://www.reuters.com/legal/alex-jones-must-pay-473-million-punitive-damages-sandy-hook-defamation-case-2022-11-10/>

Veřejná správa a odpovědnost

Děkuji za pozornost

Pro případné dotazy:

V průběhu výuky

E-mail či MS Teams

Diskusní fórum předmětu